

Színptadi szórakoztatás, 2016

Tartalom

A színptadi szórakoztatás	1
Színházak	1
Színházi műfajok	2
Eladott jegyek és bérletek	2
Táncgyüttesek	2
Hangversenyek	3
A lakosság kulturálódási szokásai az Európai Unióban	3
Szemelvények a színházstatistikák történetéből	4

A színptadi szórakoztatás

A színptadi szórakoztatás magába foglalja a színházak, táncgyüttesek, valamint a hangversenyszervezők tevékenységét.

2008-ban lépett hatályba az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló XCIX. törvény, amely alapján a különböző formában (állami fenntartású, alapítványi, egyesületi) működő, de ilyen tevékenységet folytató szervezetek egységes elbírálás alá esnek. Az eddig csak marginálisan jelen lévő kategóriák is megjelentek: pl. a befogadó színház, amelynek van játszóhelye, viszont nincsen saját társulata, vagy a produkciós színház, amely rendelkezik saját társulattal, de nincs előadásra alkalmas épülete. Az előadó-művészeti törvény lehetővé teszi, hogy évente változzon az egyes intézmények besorolási kategóriája.¹

A költségvetés kulturális kiadásai folyamatosan emelkedő tendenciát mutattak be az elmúlt évtizedben. A központi költségvetéstől és az önkormányzatoktól a kulturális intézményekhez befolyt pénz 2015-re folyó áron meghaladta a 355 milliárd forintot. A művészeti tevékenységre fordított költségvetési kiadás az utóbbi években a kulturális kiadások 23%-a körül állandósult, ezen belül általában a kétharmada színházakhoz került, egyharmada pedig a zene és táncművészeti tevékenységet támogatta.

2009-től az előadó-művészeti szervezetek bevételét gyarapítja a társasági adó, a vállalatok társasági adójuk egy részét célzottan felajánlhatják nyilvántartásba vett szervezeteknek, ami kiegészítő forrásul szolgálhat az intézményeknek, legfeljebb a jegybevételek 80%-áig.

Az előadó-művészeti szervezetek által igénybe vett társaságiadó-támogatások összességében 2015-ben – 28 milliárd forintos jegybevételek után – több mint 22 milliárd forintot tettek ki. Minden műfaj szereplőjét megtalálhatjuk a kiegészítő forrást igénybevevők között, fővárosi-vidéki színházakat, táncszínházat, cirkuszt, zenekarokat, kórusokat.²

A törvényi szabályozások hatására ugrásszerűen megnőtt a nyilvántartásba vett szervezetek, elsősorban a színházak száma, aminek következtében az előadások és látogatók száma is emelkedett.

„Hogy az emberiség kultúrája éppúgy konjunkturális hullámmozgásban van, mint a gazdasági élet, mi sem igazolja jobban, mint a színjátszás története. A klasszikus ókor fejlett színműirodalmá és színészete a középkorban megsemmisül, mígnem az eredetileg is a vallási szertartásokból fejlődött színművészet újból a vallásból kap táplálékot. Világi játéktársulatok csak a XIII. században alakultak misztériumok játzsására. A színház oktató, nevelő, szórakoztató szerepe – növelve tömeghatásokra való alkalmasságával – a színháznak nagy jelentőséget juttat a kultúra terén...”

Dr. Elekes Dezső

Színházak

2016-ban összességében 179 önálló színházban, 335 játszási helyen folyt színházi tevékenység (ebből 28 olyan, amelyhez tagintézmények is tartoztak). Budapesten 99, a többi városban 71, a községekben 9 színház működött.

1. tábla

Színházak főbb adatai

Év	Színházak száma	Előadások száma	Látogatások száma, ezer	Jegybevételek, millió forint	Férőhely, ezer	Állandó főfoglalkozású dolgozók
2010	143	19 188	4 580	7 620	34	5 629
2011	170	21 185	4 735	8 076	34	5 540
2012	167	21 677	5 128	10 524	41	5 626
2013	164	23 381	5 824	16 946	39	5 760
2014	168	25 625	6 462	17 410	46	6 211
2015	170	26 473	6 736	22 047	53	6 278
2016	179	28 660	7 146	24 956	59	6 568

Forrás: EMMI, 2008-tól az alternatív színházak adataival.

2016-ban soha nem látott nagyságú repertoárral találkozhattunk (28,7 ezer előadás). A darabok a lakosság egyre szélesebb rétegéhez szóltak, a látogatók száma meghaladta a 7,1 milliót. Öt év alatt 7500-zal nőtt az előadások, és több mint 2,5 millióval a látogatók száma. A jegybevételek ennek megfelelően szintén nőtt, 2016-ban csaknem 25 milliárd forintot tett ki, több mint háromszorosát a 2010. évnek.

¹ Módosította a 2011. évi LXXXVI. törvény.

² Forrás: Előadó-művészeti iroda www.eloadomuveszetiroda.hu

Színházak vendégszereplései

2. tábla

Év	Műsoron szereplő darabok	Előadások	Látogatások	Társulat	Országok
(darab)					
<i>Hazai színházak külföldi vendégszereplései</i>					
2010	147	498	132 603	55	31
2011	193	630	135 072	82	39
2012	160	1 268	660 661	88	39
2013	274	875	862 781	94	40
2014	265	1 360	848 145	118	37
2015	241	1 371	1 072 348	117	43
2016	310	1 426	1 322 070	133	42
<i>Külföldi színházak hazai vendégszereplései</i>					
2010	163	275	47 374	147	33
2011	171	344	59 739	145	38
2012	222	386	59 058	167	40
2013	192	395	71 600	162	33
2014	343	526	132 761	271	43
2015	302	539	144 608	280	54
2016	317	491	147 523	296	48

Forrás: EMMI.

A magyar színháztársulatok rendszeresen szerepeltek külföldön, évről évre több országba látogatnak el. 2016-ban 42 országban összesen 1426 előadást tartottak, látogatószámuk meghaladta az 1,3 milliót. A hazai társulatok évente átlagosan kétszer-háromszor annyi előadáson szerepeltek a határainkon kívül, mint amennyin a külföldiek hazánkban. A színházi produkciókkal meglátogatott országok köre változó. 2016-ban is kedvelt célszágnak számított az Egyesült Királyság, Németország és Románia, ahonnan összességében a külföldi előadások fele származott.

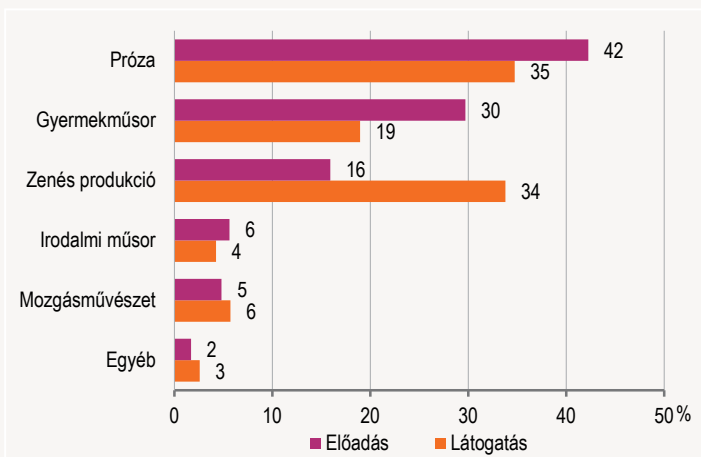
Gyakori volt a külföldi társulatok hazai vendégszereplése is, 2016-ban 48 országból 296 társulat érkezett hozzánk, és 491 előadáson szerepeltek, közel 150 ezres nézőszámmal. A Szlovákiából és Romániából érkezettek tartották az előadások 31%-át. Jelentős számban érkeztek még társulatok Szerbiából, az Egyesült Királyságból és az Egyesült Államokból, akik 2016-ban 35–45 előadással léptek fel hazánkban.

Színházi műfajok

Az utóbbi években változatlanul népszerűek voltak a zenés produkciók (operettek, musicalek), amelyek előadásszáma ugyan jóval elmarad a prózai művekétől, de látogatószámuk szinte megegyező azokéval. Jelentős még a gyermekműsorok száma, az előadások 30%-át és a látogatások majdnem egyötödét teszik ki.

1. ábra

A színházi előadások és látogatások megoszlása műfaj szerint, 2016

Változatlan kedveltséggel futnak a kabaré utódjának tekinthető előadások (Dumaszínház, Beugró). A zenés darabok, musicalek népszerűsége is töretlen, gyakran hónapokra előre, elővételben elfogynak a jegyek a sikerdarabokra.

Sok éve hagyomány, hogy a színházi évad szünetében – nyáron – szabadtéri színházi előadásokat, nyári játékokat hoznak létre. 2016-ban 39 játszóhelyen 669 előadás valósult meg, amelyek 433 ezer nézőt vonzottak. Legtöbbször (70 ezren) a Szegedi Szabadtéri Játékokon voltak. Gyakori, hogy nyaranta várad, turisztikai látványosságok biztosítanak helyszínt színházi előadásoknak, ebből legtöbbször, több mint 25 ezren a gyulai várjátékokat tekintették meg.

Eladott jegyek és bérletek

A 2016/2017-es évadban az összes eladott színház- és operabérlet száma meghaladta a négysszázszázet, ennek 24%-a budapesti színházakban, ezen belül 28% az Operaházban és az Erkel Színházban talált gazdára. A bérletvásárlással általában olcsóbban lehet további jegyekhez jutni, sőt egyéb kedvezményeket is jelenthet, így a közönség változatlanul kedveli ezt a lehetőséget, továbbá az intézmények is biztos látogatószámmal kalkulálhatnak.

A jegyvásárlási szokások az elmúlt hat évben határozottan átalakultak. A pénztári jegyvásárlások változatlanul körülbelül felét teszik ki az összesnek, azonban a közönségszervezőktől való vásárlás elvesztette jelentőségét, a helyét az internetes jegyvásárlás vette át, ami hat év alatt 11 százalékponttal emelkedett, 2016-ban már minden ötödik jegyet interneten vásároltunk.

3. tábla

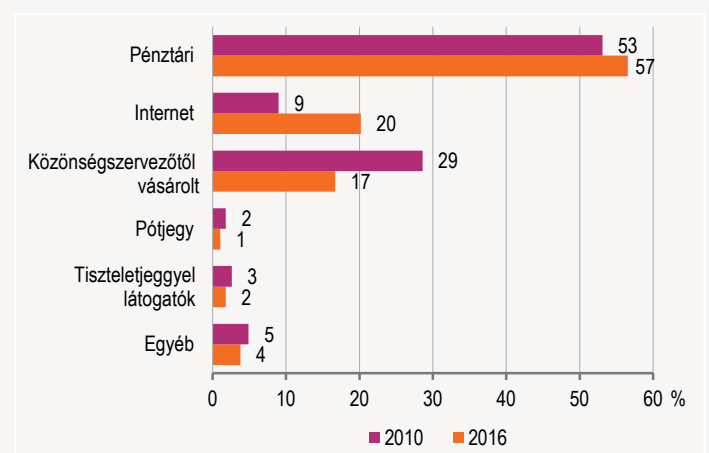
Eladott színház- és operabérletek száma

Évad	Összesen	Színházak		Operaház és Erkel Színház
		Budapesten	vidéken	
2010/2011	310 334	108 734	201 600	16 601
2011/2012	305 965	63 490	242 475	14 479
2012/2013	314 486	69 233	245 253	15 579
2013/2014	322 348	75 019	247 329	23 467
2014/2015	371 249	108 649	262 600	23 889
2015/2016	399 577	107 028	292 549	28 053
2016/2017	407 364	98 768	308 596	27 675

Forrás: EMMI.

A jegyvásárlások megoszlása

2. ábra

Táncgyűttek

A táncgyűttek tolmácsolásában láthatjuk a balett, a néptánc, a kortárs tánc, a gyermek táncjáték és a fizikai színház előadásait. A táncelőadások legrégebbi formája a néptánc, amely segít megismerni saját kultúránkat, hagyományainkat és hozzájárul nemzeti identitásunk kiala-

kításához. A kulturális statisztika sok éven keresztül a három nagy múltú népi együttest (a Magyar Állami Népi Együttes, a Magyar Nemzeti Táncgyűttes – a volt Honvéd Táncszínház és a Budapest Táncgyűttes jogutódja – és a BM Duna Művészgyűttes) vette csak számba, de 2008-ban a regisztráltak köre kibővült, napjainkban – a 9 szünetelő együttest is figyelembe véve – 53 táncgyűttes éves munkájáról rendelkezünk információkkal.

4. tábla

Táncgyűttesek főbb adatai

Év	Táncgyűttesek	Belföldön tartott előadások	Látogatók belföldön, ezer fő
	száma		
2010	38	1 514	455
2011	35	1 115	342
2012	39	1 335	387
2013	41	1 398	477
2014	53	1 993	596
2015	58	1 908	633
2016	44	1 551	520

Forrás: EMMI.

Össességében 2016-ban 44 társulat 1551 előadást tartott, 520 ezer látogatóval, utóbbiak közül 309 ezren budapesti előadásokat néztek meg. A legnagyobb közönséget vonzó előadások – amelyhez 35 ezer feletti látogatószámot regisztráltak 2016-ban – a Somogy Táncgyűttes, a Kamarabalett, a Magyar Nemzeti Táncgyűttes, a Szeged Táncgyűttes, valamint a Magyar Állami Népi Együttes társulatának előadásai voltak. A hazai táncgyűttesek nem csak a magyarországi településeknek rendszeres vendégei, produkcióikat külföldön tavaly 34 országban mutatták be: 417 előadáson 294 ezren nézték meg őket. Magyarországra 27 országból 97 előadás jött, amelyet 65 ezren néztek meg. A legtöbb – 12 feletti – előadással a román és a szlovák együttesek szórakoztatták a hazai közönséget, de még indonéziai társulat is szerepelt, 5 fellépéssel.

2016-ban a jegyek 30%-át pénztárban, 40%-át szervezőktől vásárolták, a fennmaradó közel egyharmad részt egyéb módon.

2016-ban a táncgyűtteseket 390 fő segítette, közülük 259-en szakmai munkakörökben dolgoztak.

Hangversenyek

A hangversenyek szervezésére a 90-es évek végén – az Országos Filharmónia és az Országos Rendezőiroda megszűnése után – regionális szervezetek jöttek létre, amelyek segítik a zene- és énekkarokat a fellépéseik szervezésében. Rajtuk kívül zenei intézmények, társulások, illetve magánszemélyek is részt vállalnak a minél magasabb színvonalú előadások szervezésében. 2016-ra 71 hangversenyszervezéssel foglalkozó szervezet adatait tartalmazza a statisztika, amelyek szervezeti formájukat tekintve (köz)alapítványok, egyesületek és gazdasági szervezetek.

A hangversenyekre – csakúgy, mint a színházi előadásokra – bérletet lehet váltani. 2016-ban több mint 140 ezret vásároltak, amelyek 73%-a ifjúsági bérlet volt. Az összes bérlet 19%-át a fővárosban, 77%-át pedig a többi városban értékesítették.

2014-től évről évre nőtt az előadások száma, 2016-ban az 5445 hangverseny 94%-át városokban tartották, ennek a 42%-át a fővárosban. Az előadóművészek 39 országban, 245 városban (Abu-Dzabitól Zürichig)

581 ezres nézőközönség előtt szerepeltek. Itthon 801 városi és 197 községi előadást tartottak. Jelentős az ifjúság számára rendezett komolyzenei koncertek száma, az összes több mint 37%-át teszik ki.

5. tábla

A hangversenyek főbb adatai

Műfaj	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Előadások száma							
összesen	3 654	3 830	3 176	2 292	4 313	4 730	5 445
Ebből:							
oratórikus mű	109	128	125	120	164	184	194
zenekari hangverseny	1 232	1 530	1 214	990	1 626	1 431	1 883
énekkari hangverseny	129	174	194	138	186	266	424
kamarazene	1 023	915	887	459	1 219	1 474	1 387
hangszerszóló, ária és dalest	156	180	116	38	322	318	347
vegyes	1 005	903	640	547	796	1 057	1 210
Látogatások száma							
összesen, ezer	994	1 197	1 099	946	1 562	1 902	1 983
Ebből:							
oratórikus mű	60	74	70	83	82	109	112
zenekari hangverseny	459	626	579	471	684	602	726
énekkari hangverseny	35	39	42	38	48	77	111
kamarazene	157	153	181	127	282	395	330
hangszerszóló, ária és dalest	26	35	18	11	87	92	95
vegyes	257	271	208	216	379	628	609

Forrás: EMMI.

Műfaj szerint vizsgálva azt láthatjuk, hogy évek óta a zenekari hangversenyek teszik ki az összes előadás legnagyobb részét, 2016-ban háromból egy ilyen volt. Ezen kívül jelentős részesedése volt mind a kamarazenei (25%), mind a vegyes előadásoknak (22%), a legkevesebb előadást az oratórikus művekből tartották. A látogatások számát tekintve a legkevesebb nézőt az énekkari hangversenyek, valamint az áriák (szólóénekek hangszers kísérettel) és dalestek vonzották.

A hangversenyszervező intézmények 2280 fővel dolgoztak az előadások létrejöttén, ebből 1726 fő szakmai munkakörben.

A lakosság kulturálódási szokásai az Európai Unióban³

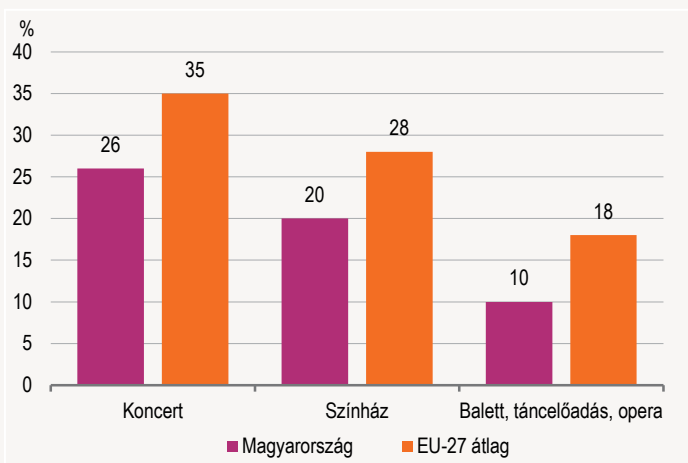
Az Európai Unió időközönként felmérést végez a lakosság kulturálódási szokásairól, kulturális „fogyasztásáról”. 2013-ban (a felmérést megelőző 12 hónapban) az unió népességének átlagosan 28%-a volt színházi, 18%-a balett-, tánc- vagy opera-előadáson.

Nemzetközi összehasonlításban a magyarok aktivitása elmaradt az uniós átlagtól. Míg az EU-állampolgárok bő harmada, addig a magyarok csupán negyede volt legalább egyszer koncerten az adatfelvételt megelőző 12 hónapban. Színházat a magyarok 20, az EU-polgárok 28%-a látogatott. Arányaiban a legnagyobb elmaradás a balett/táncelőadás (18%) és az opera terén mutatkozott (10%). A színház esetében a magyarok szignifikánsan magasabb arányban említették a távolmaradás indokaként a jegyárakat (37%), a koncert, a balett, a táncelőadás és az opera esetében pedig az érdeklődés hiányát (20%).

³ Special Eurobarometer 399, 2013 <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/1115>

3. ábra

A felmérést megelőző év során kulturális rendezvényen részt vett népesség aránya, 2013

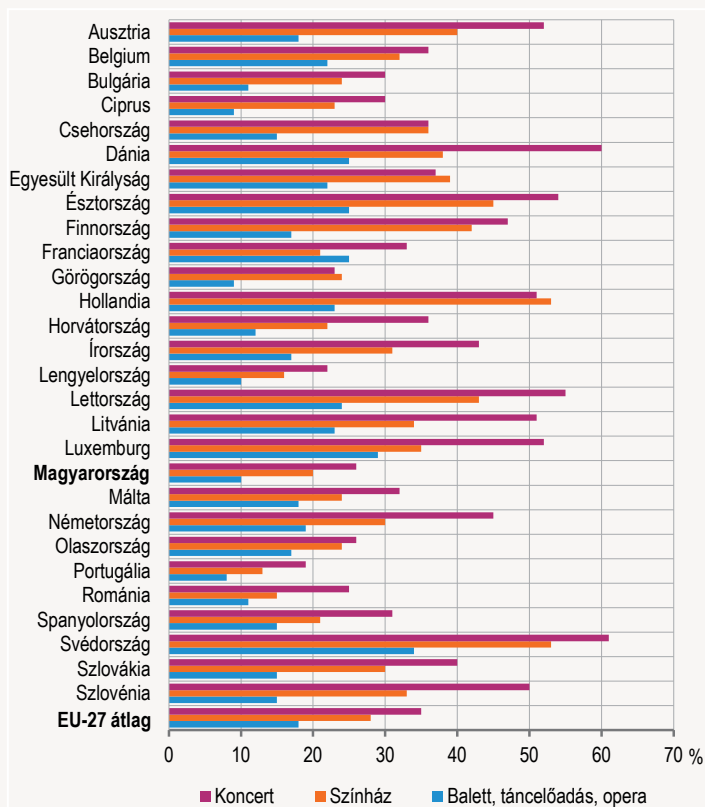

Forrás: Special Eurobarometer 399, 2013.

A hollandok és a svédek látogatták a legnagyobb arányban a színházi előadásokat, 2013-ban a válaszadók egyaránt 53%-a volt legalább egyszer színházban. Míg a hollandok 6%-a több mint 5 alkalommal, a portugál válaszadók 87%-a egyáltalán nem volt színházban ebben az időszakban.

4. ábra

A felmérést megelőző év során kulturális rendezvényen részt vett népesség aránya, 2013

Forrás: Special Eurobarometer 399, 2013.

Szemelvények a színházstatistikák történetéből

A hazai színjátszás elindulása

A hivatásos magyar színjátszás kezdete a XVIII. század végére tehető. A színháztörténeti hagyomány Kelemen László társulatának 1790. október végi előadásaihoz köti a kezdet időpontját. Színhelye a Budai Játékszín (Várszínház), a darab címe Igazhízi volt.⁴

A magyar színművészet megindulásától kezdve speciális feladatokat is szolgált: a nemzeti gondolat felébresztését, a magyar nyelv pallérozását és terjesztését, a magyar drámairodalom megteremtését és izmosítását.⁵

Az 1837-es év is jelentős a színeszetünk történetében, ekkor nyitott meg a Pesti Magyar Színház (1840-től a Nemzeti Színház).

A többi vezető színház is Budapesten alakult meg, így a Népszínház 1875-ben, a Magyar Királyi Operaház 1884-ben.⁶

A színházi statisztikák kezdetei

1938-ban Elekes Dezső⁷ az akkori színházstatistikai állapotokról írta: „A színeszetre vonatkozó statisztika, ahol van is, elég szegényes. A nemzetközi igények pedig, amelyeket a kairói séma támaszt a színházstatistika művelése iránt, elég nagyok. A nemzetközi előírás a színházak és látványosságok együttes fejezetében, amely kirekeszti a mozgósínházakat, az adatok évenkénti közlését kívánja.”⁸

A színházokról elsőként 1928-ban, az 1927/28-as színi évadra vonatkozóan publikáltak hivatalos adatokat. Mindössze egymás utáni három évad adataival rendelkezünk, az adatgyűjtés folyamatossága később megszakadt.

Budapesten 1927-ben összesen 17 színház működött, ebből 15 kő- és téglalapületben, egy fa- és egy vegyes (kő-, tégl- és fa-) épületben.

6. tábla

Színházstatistikák, 1927–1930

Évad	Színházak száma		Előadások száma		Látogatások száma	
	össze- sen	ebből buda- pesti	össze- sen	ebből buda- pesti	össze- sen	ebből buda- pesti
1927/28	70	17	12 181	5 266	3 426,0	2 343,2
1928/29	78	17	12 346	5 097	3 388,6	2 371,5
1929/30	77	18	11 780	5 808	3 789,9	2 582,5

Forrás: Magyar Statisztikai Évkönyv 1930. 280. o.

Területi elhelyezését tekintve 10 szabadtéren állt, 7 épületek közé ékelve, 11 kizárólag színház céljára emelt, 6 egyéb célra szolgáló helyiségben működött. Tulajdoni viszonyai szerint 4 színház magán-személy tulajdonában állt, 4 községi, 2 állami fenntartású volt, 7 pedig egyéb jogi személy tulajdonában álló épületben funkcionált. A nézőterek befogadóképessége meghaladta a 16 ezer helyet, amiből 200 állóhely volt.

⁴ Magyar színháztörténet, Gondolat Könyvkiadó, Budapest 1960.

⁵ Klebersberg Kuno grófnak a Magyar színművészeti lexikonba írt előszavából.

⁶ Trianoni veszteségünk: 51 színház és 144 színházépület nélküli játékhely.

⁷ A KSH könyvtárának vezetője, majd miniszteri tanácsos, a KSH későbbi elnöke.

⁸ Elekes Dezső: Budapest szerepe Magyarország szellemi életében (Budapest, 1938).

Az országot színházi kerületekre osztották, 1927-ben összesen, **vidéken** 17 színházi kerület (színtársulat) működött, 53 épületben. Közülük 46 kő- és téglá-, 7 pedig faépület volt. Szintén 1927-ben több mint 140 községben tartottak előadást. A színházakból 40 szabadtéren állt, 13 épületek közé ékelve; 33 kizárólag színház céljára épült, 20 pedig egyéb célra szolgáló helyiségben működött. A nézőterek befogadóképessége megközelítette az 50 ezer ülőhelyet és 13 ezer állóhelyet. Az 53 vidéki színházban – a fővárosiakkal ellentétben – időszakos jellegűek voltak az előadások.

Előadásokat este, délután, éjjel és délelőtt is tartottak, 1927/28-ban országosan összesen 12 181-et, ezek zöme (9735) este, délután 2344, éjjel 92 kezdődött. A nézőhelyekre eladott összes jegyek száma megközelítette a 3,5 millió darabot, Budapesten egy nézőhely átlagos ára 3,8, vidéken 1,3 pengő volt (összehasonlításként egy kiló füstölt kolbászárt budapesti kiskereskedelmi áron kb. 2,7 pengőt kellett fizetni).

Az 1929/30-as évadra a látogatások száma megközelítette a 3,8 milliót, amiből 2,6 millió alkalommal budapesti előadásokat tekintettek meg. Az évadban bemutatott darabok egyharmada (6 előadás) drámai mű volt, 6 vegyes műfajú, 4 könnyebb zenés darab és 1 opera.

Az első publikált adatok szerint a színházak – az 1927/28-as évadra vonatkozóan – közel 4500 fős **személyzettel** működtek, ebből 3500-en dolgoztak Budapesten különféle munkakörökben. Közel ezer művész, 1457 főnyi személyzet a karban, 900 fős segédszemélyzet, 51 rendező, 100 főt meghaladó ügyelő, sűgő, kartinító és balettmester segítette az előadások létrejöttét.

Budapestre jutott a színházi személyzet 79 és az előadások 43%-a, az eladott jegyek 68 és az előadások, színdarabok 41%-a.

Rendszeres színházi statisztikák 1950-től

A második világháború okozta hosszabb kényszerszünet után 1948-ban jelent meg első ízben statisztikai évkönyv. Budapesti emlékiratokból rekonstruálható, hogy szinte azonnal elkezdődtek a színházi előadások: a színházak romjain, udvarokban. Statisztikák azonban nem készültek, az idősor megszakadt, újabb adatok 1950-től vannak, viszont ekkortól már rendszeres adatgyűjtésről beszélhetünk.

A háború utáni újjáépítés nehézségei ellenére az adatsor azt mutatja, hogy az előadások száma a 60-as évekre 12–13 ezer között állandósult, és a színházak mindmáig stabil nézőközönséget mondhatnak magukénak.

Az **1950–1969** között időszokról terjedelmes elemzést készített 1971-ben a KSH két munkatársa, Pártos Judit és Varga Alajosné, „A színházművészet helye és szerepe a lakosság művelődésében” című tanulmányában. Megállapításaik szerint „a társadalmi átalakulás, valamint a gazdasági és tudományos-technikai fejlődés a lakosság műveltségi színvonalában és a művelődés úgyszólván minden területén észlelhető változásokhoz vezet. ...A kis és közepes jövedelmű családok költségvetését a színházjegyek megvásárlása számottevően megterheli (emiatt is sokan választják inkább a televíziót). Mindezek alapján a színházlátogatás a lakosság rendkívül szűk rétege számára jelent rendszeres kulturális programot.”

A kilencvenes években a házon kívüli kulturálódás jelentős mértékben visszaesett: a színházak egy millióval, a komolyzenei hangversenyek 300 ezerrel kevesebb látogatást regisztráltak 2001-ben, mint 1990-ben.

A közönség elmaradása egyaránt érintette mind a fővárosi, mind a vidéki színházakat, ami Budapest esetében részben a bérletek számának csökkenésével, a vidékieknél az alacsonyabb férőhely-kihasználtsággal járt.

A színházlátogatás a lakosság viszonylag szűk rétegét jellemezte továbbra is. Az erre vonatkozó felmérések szerint a 15 éves és idősebb népesség alig több mint egytizede (12%-a) vett részt a felmérést megelőző 12 hónapban színházi előadáson. Ez azt jelenti, hogy 2001-ben mintegy 900 ezerre tehető azoknak a száma, akik a színházak előadásain nézőként megjelentek, átlagosan évente 4-szer.⁹

7. tábla

Színházstatisztikák

Év	Színházak száma ^{a)}	Előadások száma	Látogatások száma, ezer fő
1950	17	6 604	2 961,2
1960	32	12 702	6 429,4
1970	34	11 991	5 591,3
1980	33	11 520	5 634,9
1990	43	11 534	4 990,9
2000	52	12 682	3 937,8
2005	55	14 301	4 412,2

a) Szabadtéri színházak adatai nélkül.
Forrás: MKM, OKM, NEKÖM.

A színház- és operalátogatások gyakoriságát a jegyek ára is befolyásolta, hiszen – az állami támogatás ellenére is – jelentős terhet jelentett még a közepes jövedelmű családoknak is. 2001-ben átlagosan több mint hétszer annyit kellett fizetni egy színházjegyért, mint 1990-ben. A költségvetés 2001-ben kulturális kiadásainak mintegy 20%-át, több mint 27 milliárd forintot fordított a színházak és zenei intézmények működésének támogatására.

Erre az időszakra tehető a színházi intézményrendszer átalakulása, új színházi intézmények létrejötte: nemzetiségi (német, horvát, szerb nyelven játszó) színházak, opera- és táncszínházak, bábszínházak, szabadtéri színpadok. A kőszínházak száma gyarapodott, a meglévőknél pedig folytatódott az épületek rekonstrukciója. Új szint jelentett az „alternatív” színházak megjelenése, ami az újtásra való törekvést tükrözi a szellemi, művészeti életben. A kőszínházak és társulataik is bővítették játszási lehetőségeiket, a kamaraszínházakon kívül stúdiószínpadok, szalonok, házi színpadok kialakításával.

A színházlátogatók körében végzett szociológiai vizsgálatokból¹⁰ az derült ki, hogy a 30 évesnél fiatalabbak jelentik a legaktívabb fogyasztókat, a nézők közel fele e korcsoportba tartozik. A lakossági vizsgálatok eredménye az 1980-as években is hasonló volt, a színházak nézőterein elsősorban a városi, 30 évnél fiatalabb, főként szellemi foglalkozásúak foglaltak helyet. Összességében megállapítható, hogy a nézők összetétele nem sokat változott, ma is csak a kifejezetten kulturális érdeklődésűek jelölik meg rendszeres szabadidős tevékenységként a színházlátogatást.

A színházba járó közönség korábban is a könnyebb műfajú, szórakoztató darabok iránt érdeklődött nagyobb mértékben. 1996-ban a megkérdezettek 41%-a vígjátékot, 14%-a zenés vígjátékot, 16%-a operettet szeretett nézni. A közönség érdeklődését vizsgálva kiderült, hogy a látogatók túlnyomó része (a fiatalok és a diplomások is) a könnyű műfajokat preferálja, elsősorban szórakozásnak tekintik a színházat, a művészeti élmény csak ezután következik.

A 2000-es évek elejétől az évtized közepéig újra emelkedett az előadások és a nézők száma, ez a tendencia napjainkig is tovább folytatódott.

⁹ A színházak adatai (1992–2001), 5. o.

¹⁰ Szabó István: A színházak közönsége Budapesten 1999-ben, Kultúra és Közösség, 2000. 1. szám.

Elérhetőségek:kommunikacio@ksh.hu[Lépjen velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu

© KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL, 2017

A kiadvány kialakítása egyedi, annak tördelési, grafikai, elrendezési és megjelenési megoldásai a KSH tulajdonát képezik. Ezek átvétele, alkalmazása esetén a KSH engedélyét kell kérni.

Másodlagos publikálás csak a forrás megjelölésével történhet!